

Honore de Balzac "Isa Goriot"

Tähtsamad tegelased: isa Goriot- endine nuudlikaupmees
Eugene de Rastignac- vaesunud aadlipere võsuja üliõpilane.
Vautrin- põgenenud sunnitööline, kes end Vauqueri pansionaadis varjab ja allilma rahadega mehkeldab.

Delphine de Nucigen- isa Goriot" tütar ja Rastignaci armuke
Anastasia de Restaud- isa Goriot" tütar.

Vähemtähtsad tegelased:

Proua Vauquer- pansioni omanik. Sylvie- köögitüdruk. Proua Couture- lesk ja Victorine hooldaja. Victorine Taillefer- tüdruk, keda rikas isa keeldub omaks tunnistamast.

Poiret- endine ametnik. Preili Michonneau- vanatüdruk. Christophe- jooksupoiss.
Proua de Beauseant- Rastignaci nõbu ja toetaja.

Isa Goriot on endine nuudlikaupmees, kes läheb tütarde abikaasade survele pensionile. Ta on nimelt prantsuse vabariigi ajal saanud rikkaks. Ta on oma tütre suure kaasavara abil pannud mehele aadlikele. Kuna kuningriik on vahepeal taastatud, siis ei soovi väimehed enam, et ta oleks avalikkuse ees, kus inimesed teda nendega siduda saaksid. Seetõttu läheb ta pensionile. Isa Goriot on alguses üsna rikas ja elab pansioni parimas toas ja kannab häid riideid. Võlakirjad tagavad sissetuleku. Tema tütre on harjunud saama kõike, mida iganes soovivad. Kuid mehed keelduvad neile kõigeks raha andmast. Seetõttu tulevad tütre isalt raha küsima. Kuna Goriot armastab tütreid üle kõige, siis teeb ta kõik, et neile raha muretseda. Ta müüb oma võlakirju, väärisesemeid ja parimaid riideid. Lõpuks kolib ta pansionaadi kõige viletsamasse tuppa. Ta ei pane seda pahaks, kuna «» ise väga õnnelik, nähes tütarde õnne. Tema tütreid hakatakse pidama tema armukesteks, kuna keegi ei usu, et sellisel mehel võiksid olla nii suursugused tütre. Hakatakse arvama, et ta on kulutanud kogu raha armukestele ja ta muutub naerualuseks.

Rastignac on vaesunud aadliperekoona liige, kelle pere pingutab kõigest väest, et Rastignac saaks Pariisis ülikoolis käia (talle saadetakse raha). Esimesel aastal Rastignac pingutab õppides, kuna loodab oma hariduse abil pere vaesusest päästa. Kuid talle saab varsti selgeks, et eduks on vaja ka sidemeid ja tutvusi kõrgetel kohtadel. Ta küsib oma vanaemalt, kellega oleks tal kõige parem sidemeid luua. Saanud teada, et see on proua de Beauseant, asub Rastignac trügima kõrgseltskonda. Ta üritab oma positsiooni parandada naiste kaudu. Ühel peol kohtub ta ühega isa Goriot' tütardest, Anastasia de Restaud. Talle hakkab Anastasia meeldima. Ta külastab teda, kuid teeb ennast lolliks ja ütleb lisaks isa Goriot" nime. Rohkem teda enam Anastasia juures vastu ei võeta.

Rastignac saab kõhe aru, et on teinud suure vea ja läheb proua de Beuseanti juurde, et küsida kuidas selliseid vigu vältida ja palub, et proua de Beuseant teda aitaks. Proua de Beuseant seletab, mida ta valesti tegi ja nõustub teda aitama. Ta õpetab, et inimestega tuleb käituda külmavereliselt, neid nagu posthobuseid ara käsutades. Ta juhatab Rastignaci Goriot" teise tütre Delphine juurde, kes on ka aadlik, kuid madalamal astmel kui ta õde. Proua de Beuseant lubab Rastignacil Delphine oma seltskonda tuua, millega ta võidaks Delphine toetuse. Proua de Beuseant viib Rastignaci teatrisse, kus ta tutvub Delphinega. Rastignac vajab raha, et osta riideid. Ta küsib seda oma õdedelt ja emalt, kes annavad talle kõik oma säästud. Rastignac hakkab ka isa Goriot kaitsma, kuna teeb nüüd, miks viimane selles olukorras on. Rastignac hakkab elama aktiivset seltskonnaelu. Et oma elu rahastada mängib ta

õnnemänge, kus tal algul veab. Ta suudab isegi koju raha saata.

Rastignac hakkab meeldima Victorinele. Kord lõunalauas tekib Rastignacil Vautriniga väike tüli. Viimane viib ta aeda ja teeb talle ettepaneku, kuidas kiiresti rikkaks saada. Ta on märganud, et Rastignaci ja Victorine vahel on kerge säde. Ta teab, et Victorine isa on väga rikas. Ta pakub, et Rastignac võiks Victorinega abielluda. Siis laseks Vautrin ühel oma tuttaval Victorine venna tappa ja ta isa võtaks Victorine enda juurde, kui pärija. Rastignac keeldub.

Rastignac suhtleb järjest rohkem Delphinega. Ta saab ka isa Gorioga paremini läbi ja räägib oma kuhtumistest tema tütrega. Kuna tema positsioon seltskonnas paraneb võetakse teda ka de Restaude juures vastu. Ta ei osale enam ülikooli loengutes, käib ainult oma nime kirja panemas.

Rastignac satub aga oma seltskonnaelu tõttu võlgadesse ja hakkab kaaluma Vautrini plaani. Ta lähene isegi Victorienile. Vautrin arvab, et Rastignac on kindlalt otsustanud ja annab käsu V. vend tappa. Rastignac pole sellega aga nõus ja tahab minna V. venda hoiatama. Vautrin joodab aga Rastignaci uinutit sisaldava veiniga ja kui Rastignac viimaks ärkab on juba hilja. Rastignac ei soovi pärast seda enam Victoriniga suhelda. Victorine kolib isa juurde.

Isa Goriot ja Delphine ostavad Rastignacile korteri, et Delphine saaks temaga seal olla. Isa Goriot plaanib ise Rastignaci korteri peale kolida.

Vahepeal on politsei jõudnud jälile Vautrinile. Nad pakuvad raha preili Michonneaule, et too uinutaks Vautrini ja kontrolliks, kas tema kehal on märk, mis kinnitab tema isikut (põgenenud sunnitööline Surma-narritaja). Preili Michonneau jääb nõusse. Teda aitab teine pansionaadi elanik Poiret. Vautrin osutubki põgenenud kurjategijaks ja ta võetakse kinni. Michonneau sattub pansionaadi elanike põlguse alla, kuna on salakuulaja. Ta lahkub pansionaadist ja Poiret läheb koos temaga. Vahepeal on Anastasie müünud oma mehe perekonna juveele, et aidata oma võlgades armukest. Ta tuleb isa käest raha küsima, kuid tollel pole anda, sest ta on toetanud Rastignaci korteri ostmist. Nähes oma tütre õnnetust on ta kurvastus nii sügav, et ta saab mingisuguse rabanduse.

Delphine läheb aga koos Rastignaciga proua de Beauseante ballile ja Delphine on sellest vaimustuses.

Siis süveneb isa Goriot' haigus ja ta hakkab surema. Rastignac ja tema tudengist sõber, kes arstiks õpib, hoolitsevad tema eest. Isa G. tahab, et tema tütreid teda enne surma vaatama tuleksid, kuid mõlemad leiavad mingi põhjuse mitte tulla (Delphine tunneb ennast halvasti ja Anastasie tülitseb mehega). Isa G. nõuab tungivalt oma tütreid näha, öeldes, et kui muidu ei tule, siis tooge sandarmitega. Kuid miski ei aita. Tütred ei tule.

Isa G. taipab, et on tütreid liiga palju hellitanud ja vastupidiselt tema algsele arvamusele tütreid teda tegelikult ei armasta. Ta on muutunud neile lihtsalt masinaks, mis pumpab raha. Ja kui raha enam pole pole ka isaga tegelemiseks põhjust. Taibanud kurba tõde G. sureb. Rastignac ja tema sõber maksavad kinni matused. Tütred ei tule ka matustele saates vaid oma vapiga tõllad. Matustel viibivad ainult Rastignac ja jooksupois Cristophe, lisaks viibivad seal ka mõlema tütre toatüdrukud.

Rastignac ütleb: "Nüüd alaku võitlus!" ning ta läheb delphine juurde, et hakata täitma proua de Beauseante õpetust (jõuda maailmas edasi teisi ara kasutades).

Autor: Riivo Maadla